

Οι Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας ...υπό την προστασία μου!

Αλεξανδροπούλου Παυλίνα

Graphic designer - «Pi Beliefs, οπτική επικοινωνία περιβάλλοντος & πολιτισμού»
email: pavlinac@otenet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πρόκειται για εκπαιδευτική δραστηριότητα με θεματική τους Εθνικούς Δρυμούς της Ελλάδας. Στόχος είναι η ευαισθητοποίηση για το βιοφυσικό περιβάλλον, η γνωριμία με 10 ελληνικές βασικές προστατευόμενες περιοχές και η κατανόηση της έννοιας προστατευόμενο είδος (χλωρίδας/πανίδας). Σε δεύτερο επίπεδο αναδεικνύεται η σημασία του δάσους για το οικοσύστημα και της προστασίας του μέσω καθημερινών πρακτικών όπως η ανακύκλωση χαρτιού κλπ. Ο σχεδιασμός της δραστηριότητας προσεγγίζεται μέσα από την εφαρμοσμένη τέχνη της γραφιστικής: Τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος (είδη δέντρων όπως Χαλέπιος Πεύκη, Κεφαλληνιακή Ελάτη κλπ.) έχουν αποκωδικοποιηθεί σε σύμβολα με βάση τη μορφή και το σχήμα τους, διευκολύνοντας την αναγνώριση και αφομοίωσή τους. Παράλληλα χρησιμοποιούνται γραφιστικές εφαρμογές (ταμπλώ, ξύλινα ταμπελάκια κλπ.), κατασκευασμένες από φυσικά & ανακυκλωμένα υλικά. Η οπτική επικοινωνία γίνεται έτσι το εργαλείο μάθησης και ενημέρωσης. Οι συμμετέχοντες στο εργαστήριο, έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν τα προστατευόμενα είδη των Δρυμών, καθώς και να κατασκευάσουν, από φυσικά & ανακυκλωμένα υλικά, τα δέντρα και τον τρόπο που αναπτύσσονται τα δάση που συναντώνται στους Εθνικούς Δρυμούς.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Εθνικός Δρυμός, προστατευόμενο είδος, οπτική επικοινωνία

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΔΡΥΜΟΥΣ

Οι εντεινόμενες καταστροφές στη φύση και το τοπίο, οδήγησαν πριν από αρκετό καιρό στις πρώτες συστηματικές προσπάθειες για την προστασία των ειδών και των μοναδικών τοπίων που κινδύνευαν με εξαφάνιση, με τη θέσπιση μεμονωμένων απαγορεύσεων και ρυθμίσεων για το σκοπό αυτό. Δημιουργήθηκε έτσι ο θεσμός των "προστατευόμενων περιοχών" σαν μια συνειδητή προσπάθεια της ανθρωπότητας να εξασφαλίσει τη διατήρηση των ζώντων οργανισμών και των ιδιαίτερων αξιών της φύσης. Οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν έκτοτε το πιο σημαντικό μέτρο για την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας και της φυσικής κληρονομιάς κάθε χώρας.

Το 1937 έγινε η αποφασιστικότερη κίνηση στα θέματα προστασίας της φυσικής μας κληρονομιάς με την έκδοση του Α.Ν. 856/1937, που προέβλεπε την ίδρυση σε ολόκληρη τη χώρα μέχρι πέντε "Εθνικών Δρυμών". Οι Δρυμοί είναι "Εθνικοί" με την έννοια ότι έχουν ιδιαίτερη αξία για όλο το έθνος, εξαιτίας της απaráμιλλης ομορφιάς και των ευκαιριών που προσφέρουν για έρευνα, εκπαίδευση και αναψυχή. Χρησιμοποιήθηκε ο όρος "Εθνικός Δρυμός" αντί του όρου "Εθνικό Πάρκο" (national park) που έχει επικρατήσει σε άλλες χώρες, γιατί θεωρήθηκε ότι οι αξίες της φύσης που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας βρίσκονται κυρίως στον ορεινό όγκο, σε απομονωμένες περιοχές "παρθένας φύσης". Σήμερα ο όρος "δρυμός" περιλαμβάνει και ορεινούς όγκους και υγροτόπους, καθώς και την έννοια "περιοχή με άγρια

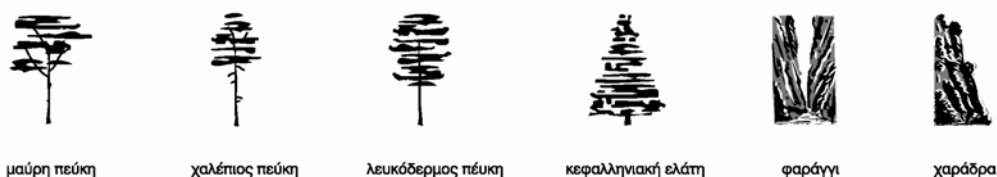
βλάστηση". Από τότε έχουν προστεθεί και άλλα άρθρα στο νόμο αυτό. Έτσι σήμερα το σύνολό τους φτάνει τους 10 και πρόκειται για τους Εθνικούς Δρυμούς Ολύμπου, Οίτης, Παρνασσού, Σαμαριάς, Πάρνηθας, Αίνου, Πρεσπών, Βίκου-Αωού, Πίνδου και Σουνίου. Είναι φυσικές περιοχές που έχουν ιδιαίτερη οικολογική σημασία εξαιτίας της σπανιότητας και της ποικιλομορφίας της χλωρίδας και πανίδας τους, του υπεδάφους, των νερών, των γεωμορφολογικών σχηματισμών, της ατμόσφαιρας και γενικά του φυσικού τους περιβάλλοντος.

Σκοπός του θεσμού των Εθνικών Δρυμών είναι να αφεθεί η άγρια φύση στις αυστηρά φυσικές διαδικασίες της οικολογικής διαδοχής χωρίς εξωτερικές επεμβάσεις, να διατηρηθεί το φυσικό περιβάλλον ανέπαφο για αισθητικούς και επιστημονικούς σκοπούς, να διατηρηθούν οι περιοχές αυτές ως βιογενετικά αποθέματα και ζωντανά μουσεία φυσικής ιστορίας για την προαγωγή της έρευνας και της εκπαίδευσης, καθώς και να δοθούν ευκαιρίες αναψυχής στους ανθρώπους

ΟΙ ΔΡΥΜΟΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ /ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ

Με σκοπό την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού σχετικά με τους Εθνικούς Δρυμούς προτείνεται η παρούσα παιδαγωγική δραστηριότητα, η οποία αποτελεί μέρος περιβαλλοντικού εκπαιδευτικού προγράμματος. Πρωταρχικός στόχος είναι η γνωριμία με τις 10 βασικές προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας και η κατανόηση της έννοιας προστατευόμενο είδος (χλωρίδας/πανίδας). Σε δεύτερο επίπεδο αναδεικνύεται η σημασία του δάσους για το οικοσύστημα και τον άνθρωπο, η διατήρηση της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος και η προώθηση της προστασίας του μέσω καθημερινών πρακτικών.

Ο σχεδιασμός της δραστηριότητας προσεγγίζεται μέσα από την εφαρμοσμένη τέχνη της γραφιστικής: Τα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος (γεωμορφολογία, είδη δέντρων όπως Μαύρη Πεύκη, Χαλέπιος Πεύκη, Κεφαλληνιακή Ελάτη κλπ.) έχουν αποκωδικοποιηθεί σε σύμβολα με βάση την μορφή και το σχήμα τους (εικ. 1), διευκολύνοντας την αναγνώριση και αφομοίωσή τους. Παράλληλα χρησιμοποιούνται γραφιστικές εφαρμογές που ενθαρρύνουν την βιωματική συμμετοχή του κοινού. Η οπτική επικοινωνία γίνεται έτσι το εργαλείο μάθησης και ενημέρωσης.

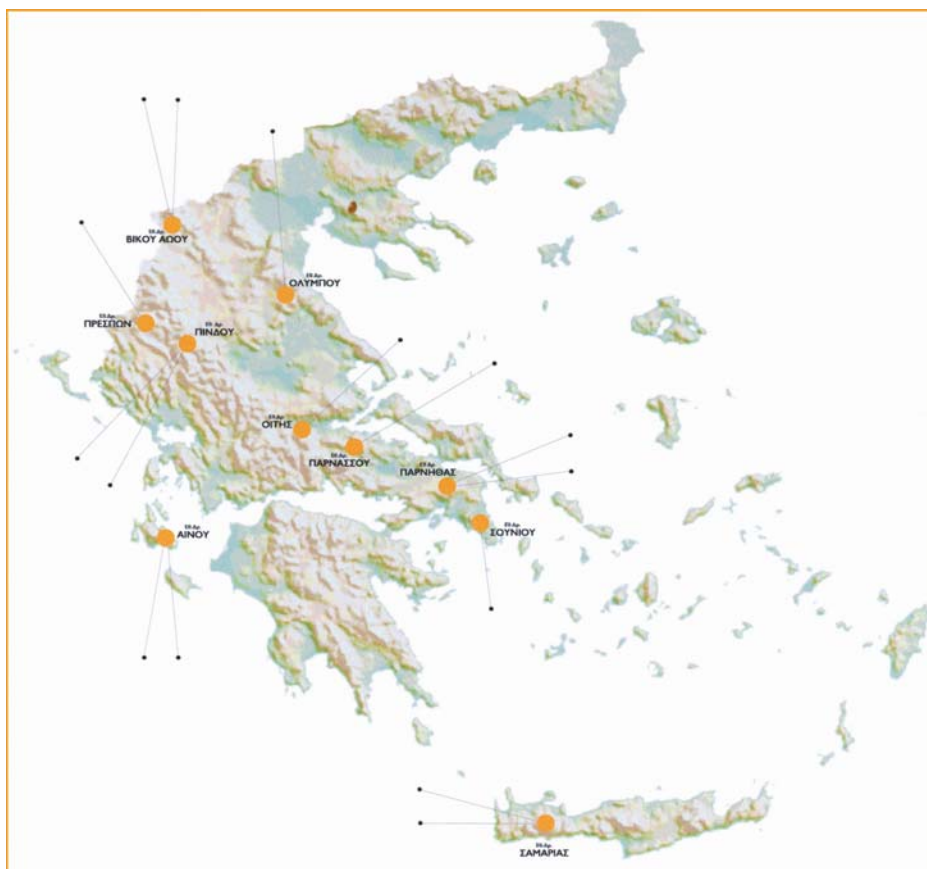

Εικόνα 1: Γραφιστικός σχεδιασμός χαρακτηριστικών στοιχείων γεωμορφολογίας, χλωρίδας και πανίδας των Εθνικών Δρυμών.

ΥΛΙΚΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Για λόγους αισθητικής και άμεσης σύνδεσης με το θέμα, χρησιμοποιούνται υλικά φυσικά (αποξηραμένο χόρτο, μπάλσα, φελός...) και ανακυκλωμένα (χαρτί). Τα βασικά εργαλεία είναι το ταμπλώ που απεικονίζει τους 10 Εθνικούς Δρυμούς πάνω στον γεωφυσικό χάρτη της Ελλάδας (εικ. 2), οι κάρτες ερωτήσεων και οι κάρτες επαλήθευσης με τις φωτογραφίες των προστετευόμενων ειδών (εικ. 3). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα τυπωμένα ταμπελάκια από ξύλο (εικ. 4), πάνω στα οποία απεικονίζονται γραφιστικά, βάση της μορφής και του σχήματός τους, η γεωμορφολογία και είδη χλωρίδας και πανίδας.

Για το κατασκευαστικό στάδιο της δραστηριότητας έχουν επιλεγεί υλικά με γήινες αποχρώσεις, και έντονη υφή που παραπέμπουν σε φυσικό περιβάλλον όπως σπάγγος, φελός, φυσικό σφουγγάρι, ξύλινα καλαμάκια, πράσινα μάλλινα κουβάρια κλπ.

Εικόνα 2: Ταμπλώ γεωφυσικού χάρτη της Ελλάδας, πάνω στον οποίο σημειώνονται οι Εθνικοί Δρυμοί.

Εικόνα 3: Κάρτες ερωτήσεων και κάρτες επαλήθευσης

Εικόνα 4: Ξύλινα ταμπελάκια

ΟΙ ΔΡΥΜΟΙ ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΟΥ - ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Οι συμμετέχοντες στη δραστηριότητα καλούνται να ανακαλύψουν τα προστατευόμενα είδη χλωρίδας και πανίδας που αντιστοιχούν στο κάθε Δρυμό, μέσα από τις κάρτες ερωτήσεων. Συγκεκριμένα σε κάθε κάρτα αναγράφονται το όνομα του Δρυμού στον οποίο αναφέρεται και μία σύντομη λεκτική περιγραφή του προστατευόμενου είδους ή της γεωμορφολογίας που συναντάται σε αυτόν. Αφού οι συμμετέχοντες καταλήξουν στο ζητούμενο είδος, τοποθετούν το αντίστοιχο ξύλινο ταμπελάκι πάνω στο ταμπλό του γεωφυσικού χάρτη της Ελλάδας, συμπληρώνοντας με αυτόν τον τρόπο το «παζλ» των Εθνικών Δρυμών (εικ 5).

Εικόνα 5: ...συμπληρώνοντας τον χάρτη

Για την επαλήθευση χρησιμοποιούνται κάρτες με την ονομασία του κάθε Δρυμού και φωτογραφίες των ζητούμενων στοιχείων του στο φυσικό τους περιβάλλον. Το υλικό αυτό δύναται να αποτελέσει πηγή παρατήρησης ως προς τα χαρακτηριστικά των ζώων και κυρίως των δένδρων, καθώς και του τρόπου ανάπτυξης του δάσους που σχηματίζουν, π.χ μικρά έλατα που φυτρώνουν στην σκιά των μεγάλων, δημιουργώντας τα δάση της κεφαλληνιακής ελάτης που συναντώνται στον Αίνο, την Οίτη, τον Παρνασσό και την Πάρνηθα. Στην Πίνδο απαντώνται πυκνά δάση που αποτελούνται από μαύρη πεύκη, στο Σούνιο συναντάται σχετικά αραιή βλάστηση χαλέπιου πεύκης ενώ το σπάνιο είδος πεύκου, το ρόμπολο, δημιουργεί αμιγές δάσος στον Όλυμπο.

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες μπορούν να πειραματιστούν και να κατακευάσουν, από φυσικά ή ανακυκλωμένα υλικά, τα είδη δέντρων που έχουν προαναφερθεί.

ΑΡΧΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Η δραστηριότητα σχεδιάστηκε στα πλαίσια σεμιναριακού προγράμματος του Ελληνικού Παιδικού Μουσείου, με αντικείμενο τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Αρχικά υλοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2005 στον Εθνικό Κήπο με ομάδα παιδιών διαπολιτισμικού σχολείου (εικ. 6 & 7), όπου μέσω της γραφιστικής ξεπεράστηκαν οι δυσκολίες της περιορισμένης γνώσης και χρήσης της ελληνικής γλώσσας.

Εικόνα 6: ...συμπληρώνοντας τον χάρτη στον Εθνικό Κήπο

Εικόνα 7: ...κατασκευάζοντας δέντρα και ζώα των Εθνικών Δρυμών

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργόπουλος, Α. & Τσαλίκη, Ε. (1993). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση - Αρχές, Φιλοσοφία, Μεθοδολογία, Παιχνίδια και Ασκήσεις*. Gutenberg.
- ΕΘΙΑΓΕ. *Αγροτική έρευνα και τεχνολογία*. Τεύχος 3. Οκτώβριος-Νοέμβριος 1996, σελ. 22.
- Ζάχαρης, Α. (1997). *Εθνικός δρυμός. Το φαράγγι της Σαμαριάς Γεωγραφία, οικολογία, ιστορία, τουρισμός*. Μπάστας.
- Hooper-Greenhill, E. (1992). *Museums and the Shaping of Knowledge*. Routledge, London
http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/dasika/drymoi/Drymoi1.htm. *Οι Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας*.
- Σφήκας Γ. (1995). *Εθνικοί Δρυμοί*, Εκδόσεις Πατάκη.
- ΥΠΕΧΩΔΕ. (2001). *Αίνος- Προστασία και Ανάδειξη του Εθνικού Δρυμού*.
- Χιλ, Α. *Το σχέδιο και η ζωγραφική δένδρων*. Εκδόσεις Ντουντούμη.